

PINTÉR LAJOS

A fekete vár katonái

Rövidebb prózai írásaimat gyűjtöm itt egy csokorba. Az első kettőben városom, Csongrád két festőjéről szólok. Mindkettő megnyitó beszédül szolgált. Piroska János állandó kiállítását, „múzeumát” nyitottam meg e szavakkal, s a közelmúltban elhunyt Stéhlik Lajos emlékkiállítását. Mindketten a 20. század emberei voltak, szinte végigélték ezt az áldott és átkos századot. Ők ténylegesen a fekete vár katonái voltak, hiszen a nyelvtörténet úgy tartja, hogy Csongrád szláv nevében ez a magyar jelentés munkál. Tényleg volt a városnak fekete vára, földvár volt egykor, falai leomolván, de várarkában, melynek kerekárok a mostani neve, gyerekkoromban is megállt még az esővíz s a hólé, jegén télen ott sarkaztak mezítláb a belsővárosi kubikos- és halászyerekek. Nyáron pedig ott rúgtuk a bőrlabdát.

S messziről integettek a fehér várak: Székesfehérvár és Belgrád.

Piroska János a város polgármestere is volt egykoron, a második világháború előtt. A város szerencséje, hogy festő volt a polgármester. Festői igénnyel varázsolta festőivé a várost: utcáit, tereit, parkjait. 1956-ban a tüntetésre gyülekezett nép az ő nevét skandalta, a város szélére épített házából, a szőlőhegyről haza is szólították. Szerencséje, személyes szerencséje, hogy hortobágyi kitelepítettség utáni szorítottságában, meglepődöttségében többet talán nem is szól, csak annyit, emberek, menjetek haza. Mert ha többet szól, azt hiszem, nem élte volna szinte végig a századot.

Tolnai Ottó a szabadkai bolhapiacon vagy tíz évvel ezelőtt vett egy párizsi utcaképet, s festőként ott ragyogott rajta a név: Piroska. Büszkén mutatta. A Párizs-járt festő nem ő, hanem testvére, unokatestvére? –, már elfelejtettem a családi eligazítást. János nem Párizs-viselt, hanem Hortobágy-viselt, valahol őrzöm ott készült rajzait a birkahodály-lakásokról, priccsekről. Ezeken persze nincs ott az a fény, amely később tiszai akvarelljein ragyog.

S a két csongrádi kisportré mellé portrék még, vázlatok kecskeméti költőről, festőről, bajai fotóművésZRől, s a körkép végén a Tenger is ott ság, ságja: éljünk bárhol is, Párizsban, Öcsödön vagy Szárszón, valamennyien az Ő fiai vagyunk. S éljünk bárhol is, de valamennyien a fekete vár katonái.

Friss, nyári emlék. Stéhlik Lajos emlékkiállítását nyitom meg, s ha már ott-hon vagyok, családommal együtt még vagy három hétig maradunk a szülői házban. Közben le a Tiszára, feküdni homokjába, lenni a László Gyula által egekig magasztalt (a Holt-tenger gazdagságához mért) Tisza-ártér csavargója,

ragyogni a ragyogó nyári napon, kis hajóval a Körösbe bemenni. Az árvizek után vízzel és zöld színnel telítkező nyárfák és fűzfák rabja lenni.

Ekkor ér a család üzenete, a magyar televízió jön fölvételt készíteni a Stéhlik-kiállításon, s szeretnék, ha a forgatásra és is odamennék, beszélnek. Természetesen, ott leszek, ígérem, egy forró augusztusi napon délután kettőre kell mennem, azt hiszem. Forgotom nyelvemen a szavakat, tűnődöm, s csak egy mondatom van kész előre, de úgy érzem, ez is elég lesz, így formálódik valahogyan: kis városnak is lehet nagy művésze.

Házunk folyosóján nagy üvegajtó van, épp induláshoz készülődöm, amikor fiaimmal játszunk még, tréfálkozunk, birkózunk, lökdösődünk a folyosói üvegajtó előtt. Fiaim erősebben meglöknek véletlenül, az üvegajtó felé zuhanok. Két kezemet hátravetve igyekszem elkerülni az esést, és az üvegbe tenyerelek, fülsértő csörgés, csörömpölés. Csuklóm tájékán ömlik a vér. Hirtelen ütőeremre gondolok, de letörlöm a vért, és megkönnyebbülve látom, hogy mély sebet kanyarított ugyan a szilánk, de csak a tenyeremen, az ütőértől vagy kétujjnyira.

Már se tévé, sehol az egymondatok bölcsessége, már sehol a szikrázó nyári strand, már csak örülök, hogy élek.

A hó és a csönd festője

ELKALANDOZÓ SOROK PIROSKA JÁNOSRÓL

Ebben a rohanó világban, mondják csak, ráérünk-e megállni egy pillanatra? Ráérünk-e rágondolni, hogy nemcsak a pénzért élünk, hanem a minket körülölelő emberi melegségért is: a kultúráért. Ráérünk-e rágondolni, hogy nemcsak a házakban lakozunk, hanem a körülöttünk lévő tájban is: színek hűvösében és melegében, hóesésben és virágillatban, könyvlapok és tiszta eszmék várfalai között.

Aki egy festményt meg akar érteni: ebből kell kiindulnia. Aki egy lázas és lázadó verssort meg akar érteni: ebből kell kiindulnia. Aki egy város újjászületését, magára eszmélését meg akarja érteni: ebből kell kiindulnia. Mint mikor a tél után elolvadnak a hó és a jég falai, és dermedtségéből magára-ébred minden: a tetszhalott fák, füvek, megbúvó madarak, bundába bebújt gyerekek – és mind-mind-mind kipörögnek ujjongón a napvilágra, úgy érzem Csongrád városom tavaszi ujjongó újjászületését. És különösen örülök annak, hogy városom kultúrájában akar és tud újjászületni. Kultúrájában akarja és tudja megtalálni identitását, magyarul önazonosságát.

Mennyit is gondolok arra nap mint nap, hogy mi ez a város, mi ez a Csongrád? És sorolom: emberi munka, tízezer emberi küzdés: kétkezi erő, és te-

remtő gondolat. Bolgárkertészek hite: ahogy palántáikat üveg alatt nevelik, melengetik, ahogy a hideg földbe kiültetik és árasztva öntözik, ahogy lassú lovaskocsikon a zöldséget a távoli piacra viszik. És mi még ez a Csongrád? Az ezüst Tisza. Egyik nap csak nyurga kamasz, medréből ki sem látszik, a másik nap meg át akarja szakítani a gátat. Buzgón teremti buzgárait. És mi még? A Tisza holt ágainak nyugalma: nádasok, csónakok ringása a hínár szigetei között. Nyári szikrázás, szikrázó fény, téli jégzajlás. És mi még? Halászok lassú suhanása a vízen: hálók, halak villanása a vízen. És mi még? Kubikosok fáradozása és hidászoké. A komp külön világa, jelképes világ: örök vágyunkat jelképezi, hogy át akarunk jutni mindig, ha küzdve is, a túlsó partra. És mi még? Mi még a város? Mert azt hiszik sokan: minden alföldi város por és por. Pedig a város: győzelem e por fölött: vizek és felhők és ködök és kertek és fák és kicsike erdők, ligetek és parkok virágai. Ez a por-város fölötti színes és gazdag élet, ez a város, ez lehet győzedelmünk!

Azért soroltam mindezt oly sokáig: mert ennek, épp ennek a festője Piroska János: a por-város fölötti létnek.

Két szóval ha mondanám, festője a hónap és a csöndnek. Tájképein a hónapnak, de ezzel együtt megannyi természeti jelenségnek: hóesésnek, jegesesőnek, ködnek, jégzajlásnak, szikrázó napsütésnek. És csendéletein festője a csöndnek: kertünkéből és parkunkból vág egy szál virágot, s asztalunkra, képzeletünk előterébe teszi. Miért: hogy látni tanítson: rálátni parkunkra s kertünkre. Rálátni rendezett emberi életünkre.

Azt mondta egyik műkritikusa fanyalogva, Piroska János képein nincsenek is emberek, pedig reális megítélése ott kezdődhetne, emberábrázolásánál. De hát kell ennél modernebb, vagyis titkosabb, rejtekezőbb, költőibb-metaforikusabb emberábrázolás, mint az övé! Mert hó-motívuma mögött: a havasesők, jegesesők szöges ostorverése mögött ott motoz ám az ember, kiteve a természetnek, az ember, aki mindezt, ha csapás, ha áldás, elviseli. És másik motívuma mögött is, csönd-motívuma mögött ott motoz ám az ember, hisz parkjainkat, virág-kertjeinket ember teremtette: egy szál virág itt az emberi teremtményt dicséri, annak rejtekező, szemérmes metaforája.

Mennyire nem szeretem a beteg, az elburjánzott alföldi festészetet: kilóra festett kunyhóival, méterre festett halászhálóival, és megrendelésre festett leomló és beomló tanyafalaival. Mennyi de mennyi dilettáns is benyomult ide, és festi süket és vak realizmussal házunkat és hazánkat.

És ezzel szemben mennyire szeretem Piroska János festészetét: szemérmes metaforikusságát.

Ajánlom az Önök figyelmébe és szeretetébe is.

1990

Stéhlik Lajos ünnepe

Örömmel és meghatottsággal jöttem haza. Haza, legszűkebb hazámba, Csongrádra, hogy a Csongrádi Napok rendezvénysorozatának talán legfénylőbb rendezvényét megnyissam.

Írásom címe ez: Stéhlik Lajos ünnepe. Mert bár a Család állít itt ki, de a legfőbb dicsőség mégis az övé: Stéhlik Lajos bácsié.

Övé, aki szinte végigélte a XX. századot. Érdekes, hogy a festőknek általában hosszú éveket szab az Úr, úgy látszik, szereti őket. Hosszú életet szab nekik, mert szép azúrkékre festik a vásznat, és fejünk felett az eget! Lajos bácsi a közelmúltban halt meg, 90 éves korában, szinte végigélte tehát ezt az áldott és két világháborúval átkos XX. századot. S alkotó éveit itt élte Csongrádon.

Én egy utcában laktam vele. Még nem volt tanárom, még csak aprócska gyerek voltam, amikor háza előtt ráleltem alakjára. Kicsit hajlott hátú, megnyerő arcú ember volt, fénylő tekintetű művészember, tanárember, aki ült vagy állt vászna előtt. Festékeire, kikészített festékeskészletére is emlékezem: ott keverte előttem a csongrádi fák zöld és sárga színeit, a régi csongrádi polgárházak udvarának alkonyatszíneit, a Tisza-part árterének fényei, árnyai színeit.

Általános iskolai tanár volt, gimnáziumi tanár volt évtizedeken keresztül, hány generációt tanított? Az biztos, hogy apáink generációját már tanította, s még a mi fiaink korosztályát is. Generációkat tanított tehát a Szépre! Mert rajzolni, az mind semmi. Rajzolni almát, téglatestet, gömbformát. Amelyekbe persze belebicsaklott ügyetlen kezünk. Ez mind semmi volt. Nem akart ő belőlünk, belsővárosi kubikosgyerekekből és halászok gyerekeiből és napszámosok gyerekeiből és bolgárkertészek gyerekeiből és értelmiségiek gyerekeiből, nem akart ő belőlünk rajzolóművészeket nevelni. Az ugyanis lehetetlenség lett volna, képtelenség lett volna. De valamennyiünket, kivétel nélkül valamennyiünket meg akart tanítani: Látni. Meg akart tanítani: a Szépre. Meg akart tanítani: a Körülvevő Festői Szépséget Látni.

S ezt meg is cselekedte.

Fölnevelt persze festőművészeket is és rajztanárokat, művésztanárokat, kik mind az ő indíttatásának csillagbélyegét viselik. Festővé, alkotóművésszé nevelte fiait, rajztanárrá unokáját. Dinasztiaalapító volt: a mostani kiállításon ez az alkotói dinasztia is felvonul most emlékének tisztelgőn.

Valamennyiük munkáján ott csillog az Alföld, valamennyiük munkáján ott ragyog a tiszai táj, valamennyiük munkáján ott a messzesugárzó tiszai Csönd. Valamennyiük munkáján ott az áruvédjegy, odakanyarintott aláírásként, hogy Stéhlik.

Lajos bácsi, azt mondják Rólad, hogy régivágású tanáremberként az úgynevezett „zsebpfonjaidról” is megemlegetett voltál. Persze, afféle cirógatás volt az csak, én mindenesetre sosem kaptam belőle, s a mi osztályunkban sem

senki. De aki kapott is e zsebpofonból, most büszkén mutatná a helyét: ezt Stéhlik Lajostól kaptam, s büszkén fölfénylik még a régi seb is!

Két kezemen meg tudom számolni a város eme legendás értelmiségeit. Többen még közöttünk, többen már a temetőben. De az ő rendkívülien értékes munkálkodásukból lett a város az, ami. Tessék jelentkezni, tessék követni őket. Ne csak múltunk és jelenünk legyen, legyen a csongrádi életnek és értelemnek és érzelemnek jövője is! – ennek reményében: a kiállítást megnyitom.

1997

Egy pohár kóla

BODRI FERENC KIÁLLÍTÁSA ELÉ

Egy olyan épületbe sietek, melyet jobb csak kívülről körülkerülni, citromsárga és narancssárga és okkersárga és Napsugár-sárga színeit csak kívülről nézegetni. Olyan épületbe sietek: kórházba.

De dicséret illesse ezt a kórházat, mert a betegek gyógyításán és képzelt betegek megnyugtatóján kívül marad arra is ideje és energiája, ami miatt most idejöttünk: Képtárat fenntartani, a megye, a város, a térség legrangosabb művészeinek időről-időre kiállítási lehetőséget biztosítani. Bodri Ferenc kiállítására invitáló mondatokat olvasok a Petőfi Népében. Az újságcikk elmondja, hogy 1997. június 4-én délután fél kettőkor kiállítás nyílik a Kórház képtárában, a kiállítást megnyitja Pintér Lajos költő, s Bodri Ferenc grafikus kiállítását a daganatos betegekkel való együttérzése szellemében készítette.

Akkor az én volt édesapám tiszteletére is. Aki valamikor 1976 táján észlelte magán először a betegség jeleit. Borotválkozásakor kicsit megduzzadt nyirokcsomókat. Pestre kerültünk, Budára. Én az Eötvös Loránd Tudományegyetemre tanulni. Ő pedig a Kékgolyó utcába, az Onkológiára. Mindennap a fárasztó egyetemi órák után még este elbusoztam hozzá, és néztem egyre soványodó testét.

Roskadozó lábakkal még a kórházi büféig elkísért, s mint jó vendéglátóhoz illik, meghívott egy kólára. Talán csak engem, mert ő nem ivott, egy pohár ital is fájdalmára volt, a mosoly is, amivel egyetlen fiát üdvözölte. Én ittam tehát egyetlen pohárnyi kólát a Kékgolyó utcában, kicsi émelygést is éreztem, a gyomrom kavargott, de a meghívást nem utasíthattam el, hisz apám vendégelt meg.

Ferikém, itt vagyunk a kiállításodon, élünk, remélünk. Legyünk még sokáig együtt, s légy erős Te is: mindig érezd magad mögött támaszul az én szeretetemet is. Mindig tudd magad körül a barátok szeretetének karéját.

Alkoss valamennyiünk örömeire.

1997

„Sír a király”

A hatvanesztendőös Buda Ferenc költészetéről mit mondhatnék el, ami újdonság lenne. Beszéljenek róla az irodalomtörténészek, Vekerdi Laci bácsi például, aki e költészet esztétikai és etikai vonatkozásait is olyan szépen rendbe szedte. Sokan Esterházy Péternek tulajdonítják a kijelentést, hogy „alanyban, állítmányban kell gondolkodni, nem népből, nemzetben”. Az idézet Máraitól való, Esterházy csak továbbfűzte.

S a gordiuszi csomót most sem kell átvágni karddal, ki lehet bogozni. Alanyban, állítmányban kell gondolkodni, és népből, nemzetben. Ezen állítás igazolására íme, egy költői életmű, a Buda Ferencé, az esztétizálásból legyen is elég ennyi.

A vallomásból se sokkal többet, egyetlen mondatban elmondható. Húsz évvel ezelőtt, amikor pesti egyetemistaként a Forrás szerkesztősége meghívott, hívott a szerkesztőségbe dolgozni. Az ő neve volt számomra a garancia. Többek között az ő nevére mondtam igent.

S most egy kicsit nagyobb kört szeretnék leírni. Kicsit távolabbról kezdem mondandómat. Hányszor szólítanak meg így, valamiféle közhely ezt mondani: „Lajos barátom, a költő és hadvezér”. Mintha mitőlünk azt várná el a közhelyes ítélkezés, hogy költők legyünk és hadvezérek. Az sem baj, ha kapitányok egy tengerjáró hajón, miközben nincs is tengerünk! Pedig a költő – szerintem – nem költő és hadvezér. Hanem a költő: király és udvaribolond. Király és bohóc. A színházak félig síró, félig nevető arcú embere.

S én most emberi felem udvaribolond részével szeretném jelenteni, láttam sírni a királyt. Jelenthetem, mint Katona József Bánk bánjának az udvaribolondja, hogy „sír a király”.

Néhány évvel ezelőtt tévéjáték készült Katona József remekéből. Feledhető alakításokkal, feledhető megoldásokkal. Kiss Jenő színészbarátomnak lehet csak egyetlen mondata volt a darabban, a királyi udvar kavargása, kavalkádja, sürgése, sündörgése közben észre kellett vennie, s halkán maga elé motyognia vagy világá kiáltania, hogy sír a király. Tette ezt olyan színészi intelligenciával, hogy a játék ezen egyetlen mondata maradt emlékezetemben.

Tíz évvel ezelőtt történt, tizenötlet? Buda Feri meglátogatott bennünket új lakásunkban. Betoppant. S meglátogatott bennünket annak okán is, hogy két tipegő fiamat szemrevételezze. Nagyobb fiam lehetett négy éves, a kicsi egy, babakocsijából alig kikéredzkedő. Jó tíz évvel ezelőtti tehát a történet, ami jelképesen belémvésődött.

Feri előbb a lakásban nézett szét, megcirógatta, megdajkálta a gyerekeket, elbeszélgetett, eldünnyögött velük. Mint akinek a gyerekek világához van persze a legtöbb köze. Maga is öt gyermek édesapja.

Majd sétálni indultunk, lementünk a ház előtti terepre, ahol buszok indultak hatalmas kanyarodással, keringéltünk füstjükben, illetőleg az épp növekedésnek induló fenyőfák erdejének védőszárnyai alá húzódtunk. Fiaim ott rajzolgattak a poros homokba. Nem tudom, mit gügyörészhettek, nem tudom, milyen mozdulattal, vagy mondattal kedveskedhettek Ferinek, de egyszer azt vettem észre, hogy Feri szeméből könny csurran ki. Újabb könnycsepp, és egyre erőteljesebben sír a meghatottságtól. Nem illik a férfikönnyet észrevenni, szó nélkül mentünk tovább, néztük a fák túlevelén átütő fényt.

De ezért a pillanatért visszamenőlegesen is vállalom, hogy udvaribolond legyek, s fennen jelentsem, mint a Bánk bánban tette barátom, fennen jelentsem, vagy halkán suttogjam csak, alig hallhatóan, hogy: sír a király.

1996

Szárszó fotósa volt

BÉRCI LACI BÁCSI EMLÉKÉRE

A közelmúltban jártunk Baján. Gimnáziumban tartottunk rendhagyó irodalom órát, a gimnázium könyvtártermében, nagyszámú közönség előtt, csillogó szemű fiúk és lányok előtt. Jó volt, szép volt.

Arra nem emlékezem már, hogy verset vagy prózát fölolvastam-e, csak arra, hogy rövidke, rögtönzött beszédecskét mondtam. Baja szépségéről, rangjáról, rangos embereiről beszéltem.

Két név köré szerkesztettem mondandómat. Az egyik név Ranódy Lászlóé volt. Ranódy László filmrendező, aki immáron klasszikus filmjeibe belerajzolta Baját. Ha a századforduló jellegzetes városát kereste, azt elsősorban Bajában találta meg. S a bajai főtéren, rendezői szeme, kamerája azon többször végigpásztázott. Az egyik legszellősebb, legemberibb, legtágasabb magyar tér. Ha randevúznék, ott szeretnék randevúzni. Ha filmrendező lennék, ott szeretném sétáltatni hőseimet, Latinovitsot, Pábert. A gyerekek figyelmét szerettem volna felhívni a körülöttük lévő táj szépségére, méltóságára. Mert hajlamos az ember arra, hogy azt a szépséget, amiben benne él, azt észre sem veszi.

S mert oly sok minden és mindenki ábrázolatlan, megörökítetlen marad, mert oly sok világunkban a névtelenség, visszhangtalanság, szerettem volna azt is jelezni ezeknek a csillogó szemű gyerekeknek, hogy Bajának irodalma és filmtörténete van.

S egy másik név is idekíváncozott: Bérci Lászlóé. Ő pedig Baja város legendás fotósa. Róla beszéltem pár mondatot, föltételezván, hogy nevét a diákok talán épp úgy nem ismerik, mint Ranódyét. Pedig valahol Baja központjában évtizedek óta ott virít a tábla: Bérci fotó. A tanár urakat kértem arra is, a nagybeteg idős fotóművésznek üzenjék meg, hogy itt jártunk, üdvözljük, emlegettük.

A nyári szabadságom előtti utolsó napon kaptam a hírt, július végén, hogy Laci bácsi meghalt. Újságban láttam meg a gyászjelentést.

Még a nevének helyesírásában sem vagyok biztos, a gyászjelentés Bérci Lászlót ír, a mellékelt plaketten pedig ez áll: Bérczi László (így cz-vel), s a plakettre ráírva még, a népi írók fotósa.

Mert Bérci László valóban Szárszó és a népi írók fotósa volt. Ő készítette a legendás 1943-as szárszói írótalálkozó legendás felvételeit. Ezek minden kockája klasszikusnak számít mára. S erről az írói nemzedékről ő készítette a legemlékezetesebb portrékat: ő Móricz Zsigmond, és ő Németh László, és Veres Péter és Sinka István és Kádár Lajos és Szabó Pál és Szabó Dezső fotósa.

A világ legaranyosabb, legmesélősebb kedvű öregura különben. Tőle tudom, hogy Szabó Dezső dölyfös és elutasító volt, nem engedte magát fényképezni. De mire ezt Bérci Laci bácsival közölte, vagyis az akkor még fiatal Bérci Lacival, addig a hóna alatt tartott géppel titkon már el is készítette a portrét.

S ő hívta fel a figyelmemet újra és újra arra is, hogy Szent-Györgyi Albert ott volt Szárszón. Nézd csak a fényképemen, mondotta, ott ül a második sorban. Alig tudott irodalmi adalék ez, s vette szépen sorra az arcokat, személyeket, s mindenkiről volt szava: azért tudta fényképezni őket, mert ismerte legbensőbb énjüket.

Vagy tíz évvel ezelőtt hosszabban írtam Laci bácsinak, s szokásomtól eltérően kézírással, macskakaparásos betűkkel. A következő tréfás válasz érkezett tőle: leveledet megkaptam, nem tudtam elolvasni, de nagyon örültem neki! Laci bácsi, már nem tréfálkozunk, kifogyhatatlan történeteidet sírba vitted-e, vagy lejegyezte valaki?

Jártam műtermében is, a házban, ahol ki van írva, hogy Bérci fotó. Hosszan unszolt, s végül is a gépe elé ültem. Elkészült a kép, de nem mutatom senkinek.

1997

Ideiglenes otthonok

A LIBERTÉ

Amikor 1976-ban Kecskemétre kerültem, ha jól emlékszem, még a városközponton keresztül hömpölygött az E5-ös út forgalma. Isztambultól Londonig minden forgalom átdübörgött a Főtéren. Csoda, hogy a soktemplomú tér falai nem repedtek bele.

Nagy jót tett a várossal, aki kitalálta a körgyűrűt. Az autósok átkozódnak, lehet, hogy reményvesztett kerengésbe kezdenek, ha Kecskemét központjába érnek, s csak pörögnek körbe, mint megzavarodott kutya a láncon, de megérdemlik a sorsukat. Autós vagyok én is, magam rovására is mondom.

Amikor 1976-ban Kecskemétre költöztem, még átdübörgött a nemzetközi út forgalma a Főtéren, kamionok gyorsultak, s csikorogva álltak meg a helyi-járatú buszok. A mostani Liberté kávéház helyén pedig a Centrum Áruház épülete volt. Emlékszem minden apró részletre, arra is, hogy hol volt az illatszer osztály, ott fönt, a karzaton. S emlékszem, hol volt a műszaki osztály, ott vettem első nyugati gyártmányú rádiómat. Persze csak Karácsonykor, mert nyugati áru és banán, narancs csak akkor érkezett az üzletekbe. És persze borralót is csúsztattam az eladó zsebébe, hogy meglegyen a rádió. Pult alól. Ma a rogyadozó polcok idején, a nyári banán idején, és a darabszámra árult méregdrága alma idején el sem hinnétek ezt.

A világ legszebb építményű és fekvésű Áruháza volt, az biztos. Luxus volt ebben az épületben áruházat működtetni, valaki rájött erre a luxusra, és finom ízléssel gyönyörű kávéházat varázsolt helyére.

A névadó időkre is emlékezem. Mivel a Szabadság téren állt ez az épület, hajlott arra minden rangú ember, hogy Szabadság Kávéház legyen a neve. Szabadság? Érdekes, ez a tér a nagy névváltoztatások idején is megőrizte nevét. Régi rendszerben is, új rendszerben is névnek is jó, eszmének is jó.

A legmagasabb rangú ember azonban azt mondta, hogy ne Szabadság legyen a kávéház neve, mert az egy errejáró külföldinek nem mond semmit. Hanem Liberté! Ez az ember szerintem üdögélhetett már máshol idegen hangzású és idegen eleganciájú kávéházban. Így lett Liberté. Érdeklődésemre évek múltán is azt mondta egy tájékoztató portás, hogy a rendezvény a „Liberó Kávéházban van”. Persze, annak volt értelme, mert arról a Liberó babapelenkáról több szó esett, mint a Szabadság-Egyenlőség-Testvériség hármaseszme eme csillagpontjáról.

Most ülök egy gyönyörű nyári estén a Liberté Kávéház teraszán. A szomszéd asztalnál zenészek beszélgetik, hogy melyik is lesz számukra a „büntető-koncert”. A világ bármely pontján megállná a helyét ez az alkonyati csendes terasz. Olyan mediterrán az egész. Nem futóhomok száll, hanem tücsök ciripel a park fűvén, egy fáján, mint mediterrán Tengerpartokon. S még a Tenger csobbanását is idehallani, pedig csak a főtér szökőkútja csobog.